

Péchy László emlékünnepe

Nagyecsed, Péchy László Szivattyútelep

2019. augusztus 27.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Kedves Hallgatóim! Kedves Barátaim!

Szeretettel köszöntöm Önöket egy több mint százéves épített remekmű falai előtt, mely legalább százötven évi folytonos kísérlet eredményeként, a történelmi Ecsedi-láp lecsapolása után állít emléket a lecsapolást végrehajtó *Ecsedi láp lecsapoló és Szamos balparti Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulatnak* és első igazgató-főmérnökének, *Péchy Lászlónak*.

Hosszú út vezetett idáig, pedig már Európában a lecsapolási műveletek befejeződtek, melyeknek nyomán elindult a vasútépítés, a lecsapolt területek a lakosság élet- és vagyonbiztonságának érdekkörébe került.

Az Ecsedi-láp lecsapolásának eszménye csak akkor került valóság közelbe, amikor a tizenkilencedik század közepén elkezdődött a Tisza szabályozása. Ez döntő lökést adott a Károlyi grófok évszázados törekvéseinek. De ez még nem volt elegendő a láp lecsapolásának elindításához. Szükséges volt létrehozni – az időszakonként változó, de legnagyobb kiterjedésében 180 ezer hold mocsaras terület, benne 80 ezer hold nyílt vízfelület – tulajdonosainak közmegegyezését, az elvégzendő feladatokra és azok saját erejű finanszírozására. Ami végül is az 1894. augusztus 9-én Nagykárolyban megalakult *Ecsedi láp lecsapoló és Szamos balparti Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat* megalakításával testesült meg, éppen 125 éve.

Mindeközben az 1860. augusztus 21-én a Szatmárnémeti melletti Dobrácsapátiban született Péchy László, középiskolai tanulmányait befejezve

Zürichi Műegyetemen megvédve mérnöki diplomáját, véleményem szerint tudatosan készült ennek a lecsapolási feladatnak részesévé válni. Bizton tudta, hogy ennek a nagyszabású mérnöki munkának csak alapos helyi ismerettel és kiváló mérnöki gyakorlattal lehet résztvevője. Éppen ezért, végzett mérnök társaitól eltérően 1882-ben ő hazatért Zürichből és a Gyulai Folyammérnöki Hivatalnál, majd Szegeden a Maros-szabályozási munkákban vett részt. Itt szerzett tapasztalatait hasznosítja a dél-magyarországi Ferenc-csatorna építési munkáiban.

Internet nem lévén, de vélem, nem volt nehéz felderíteni Szatmárnémeti rendőrfőkapitány fiának érdeklődését a már elkészített, államilag jóváhagyott lecsapolási-szabályozási tervek megvalósítása iránt.

Minden együtt volt: végzett mérnök, több mint tíz év mérnöki gyakorlat, mindennek tetejében az, hogy szatmári.

Nem is késlekedett gróf Károlyi Tibor a társulat elnöke: meghívta Péchy Lászlót az igazgató-főmérnöki állás betöltésére, melyet Péchy László 1895. február 17-én elfogadott.

Innentől kezdve felgyorsultak az események. Péchy László és beosztott mérnökei magas műszaki színvonalon, a kor korszerű eszközeit is bevonva – legtöbbször vállalatba adva, de házi kivitelezésben is – 1895. július 4-e és 1898. március 20-a között befejezték a nagy művet, a lecsapolást, elkezdődhetett a közlekedési infrastruktúra lápot átszelő utak, helyi érdekű vasút vonalak kiépítése.

Ezzel Péchy László igazgató főmérnök feladata nem fejeződött be. A védelmi rendszer működésében fellépő anomáliákra, illetve ezek megoldására tette további munkája során a hangsúlyt. Ezek során derült fény arra is, hogy a belvizek levezetése és befogadóba – Krasznába, Szamosba – juttatása csak gravitációs úton, a külvizek elhúzódnó levonulása miatt nem tartható. Ezért, Kismajtényban, Nagyecsedén és Olcsván gőzüzemű, megbízható teljesítményű szivattyútelepek épültek. A nagyecsedei például úgy, hogy később elektromos áram termelésére is alkalmas legyen.

Most, majd ha az épületbe bemegyünk, látjuk azt a mai napig tapasztalható igényességet, példás kivitelezést, melyet Péchy László álmodott meg.

De ezeket az álmokat, a jól megszervezett ár- és belvízvédelmi-belvízszabályozási munkákat Trianon megtörte. Bár Péchy László 1924-ig a román területre került közel kétharmadnyi területtel együtt az ár-és belvízvédelmi rendszert, a társulat irányítását mindkét oldalon a kezében tartotta. Amikor is a kismajtényi szivattyútelep szénkészletét a románok

elcsaklították, ez ellehetetlenült. Példás hazafias helytállása teljesedett ki akkor, amikor ezt követően Magyarországot választva, az ugyancsak Szatmár vármegyei Paposon lévő birtokán telepedett le. De nem vonult nyugdíjba, még előkészítette a nagyecsed-i szivattyútelep elektromos szivattyúinak telepítését, melyek a kisebb belvízmennyiségek átemelését hivatott szolgálni az üzemelést illető nagy létszámigényű és tartósan nagy belvíztömeg szivattyúzását teljesítő gőzgépek igénybevétele helyett.

Péchy László élete egybeforrott az Ecsedi láp lecsapoló és Szamos balparti Ármentesítő és Belvízszabályozó Társulat létevel. Mi a magyarországi társulati szakmai élet második legnagyobbjaként (Beszédes József után) tekintünk rá, tartjuk számon. A társulat érdekében 37 éven át végzett kimagasló munkáját nemcsak az egykori Ecsedi-láp földműves és birtokos népe hálálta meg, hanem a mindenkori kormányzat is, hiszen 1902-ben műszaki tanácsossá, 1924-ben kormányfőtanácsossá nevezték ki és hosszú évekig tagja volt a vízügyi szolgálat legfelső szakmai testületének, a Vízügyi Műszaki Tanácsnak.

Tisztelt Hallgatóságom!

Még az emlékbeszédem befejezése előtt megosztom egykori mentoromnak, Farkas Józsefnek a Szatmári Múzeum nyugalmazott igazgatójának nekem címzett sorait, melyet az Ecsedi-láp lecsapolásának századik évfordulójára tervezett ünnepség előkészítésekor tőle kaptam. Idézem:

„Amikor a mának is üzenő nemzeti lélekakaratot sugárzó emberteljesítményekre emlékezünk ezen órában, hisz alig három év alatt

kiemeltek 11 millió köbméter földet,

építettek 18 db 48 m hosszú vashidat,

17 db fahidat,

számos betonhidat,

155 km hosszú távbeszélő vezetékét,

2 db felügyelői lakot és 25 db gátórházat,

és levesszük a kalapunkat a mérnöki szellemteljesítmény előtt, ugyanezt tesszük a talicskát emelő és ásónyelet szorító munkásember előtt is. Nem feledkezve meg a lánkörnyék lakosságáról sem, akik még nehezebb körülmények között a szó szoros értelmében kézzel és lábbal takarították ki az őstelevényt!” Eddig az idézet.

Befejezésül: vajon a tárgyi emlékeken és az épített vízszabályozási környezeten kívül hagyott-e ránk valami fontosat Péchy László igazgató-főmérnök a második

világháború befejezése és az államosítások korában méltatlan körülmények között Paposon 1948. január 1-én bekövetkezett halálával?

Igen! Hagyott! Mégpedig azt az eszmeiséget, azt a törekvést, hogy az ár-belvízvédelem területén kialakult helyzethez alkalmazkodjunk, ehhez mérten szabjuk meg a szabályozási – mai értelemben véve vízgazdálkodási – feladatainkat. Az ő idejében a víz elleni védelem az emberi élettér kiszélesítése volt a cselekvések középpontjában. Ma már nem ez, látta ezt Móricz Zsigmond a lecsapolás után tett szatmári látogatása során: „...senki nem hitte volna, hogy egyszer vödörrel fogjuk vinni a vizet az Ecsedi-lápra...” Hát eljött ez az idő és hosszasan tart, saját bőrünkön érezzük a klimatikus változások vízgazdálkodásra gyakorolt kedvezőtlen hatásait. Tehát a mostani helyzetben kézenfekvőnek az Ecsedi-láp vízellátása, revitalizációja, alkalmas helyeken a rekonstrukciója a feladat, amely bízom benne nem várat magára százötven évet.

Ehhez a lápkörnyéki temetők gazos sírhantjai alatt porladó hajdani gazdák küzdő akarata adjon tehetséget és erőt mindnyájunknak ezekben a nehéz években.